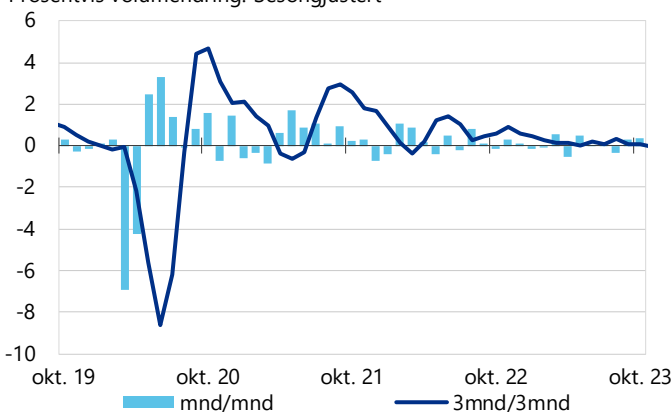

Tirsdag kl. 08:00 kommer **månedlige nasjonalregnskapstall for november 2023**. Både i september og oktober økte BNP Fastlands-Norge, med hhv. 0,3 og 0,4 prosent fra måneden før. Siden månedstallene er volatile, vil tremånedersveksten gi et bedre inntrykk av den underliggende aktivitetsveksten. Fra mai-juli til august-oktober var det nullvekst i fastlandsøkonomien. Det har vært svak underliggende aktivitetsutvikling siden januar i fjor, jf. figuren under. Det er lite som tyder på at dette vil snu i november. Andre økonomiske nøkkeltall har jevnt over vist nedgang fra oktober til november. Både produksjonsindeksen for industri og bygg og anlegg falt 0,3 prosent måned/måned, mens omsetningsindeksen for markedsrettede tjenester viste nedgang på 2,1 prosent måned/måned.

BNP Fastlands-Norge

Prosentvis volumendring. Sesongjustert

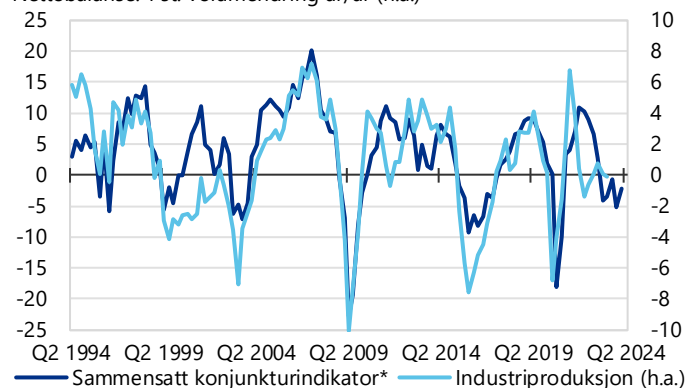
På torsdag morgen slippes **byggearealstatistikken for desember** som bl.a. viser utviklingen i igangsettingstillatelse av boliger. Igangsettingen er byggenæringens "ordrebok" og således en ledende indikator for aktiviteten i næringen fremover. Og denne ordreboka har blitt vesentlig tynnere i 2023. Fra januar til november i fjor ble det igangsatt 20 921 boliger, som er det laveste nivået siden 2010. Lavere etterspørsel er én årsak til den dårlige stemningen i byggenæringen. Økte kostnader er en annen. I NHOs medlemsundersøkelse for januar svarte over 60 prosent av byggeaktørene at de ventet en forverring i markedssituasjonen de neste 6 månedene. Mindre boligbygging kan oversettes til lavere boliginvesteringer. Dette ventes å tyngte aktivitetsveksten i norsk økonomi også fremover. NHO venter nedgang i boliginvesteringene i 2023 og 2024 på hhv. 15 og 11 prosent.

Samme dag kommer også **konjunkturbarometeret for industri og bergverk for fjerde kvartal**. I likhet med NHOs egne medlemsundersøkelser vil denne kaste lys over stemningen i bedriftene. Slike "myke" data kan fungere som ledende indikatorer for faktisk aktivitet. Konjunkturindikatoren for industrien, som fremkommer av utviklingen i (i) ordrebeholdning, (ii) forventet produksjonsutvikling og (iii) lagerbeholdning, leder industriproduksjon med to kvartaler, jf. figuren

under. Det vil si at konjunkturindikatoren kan gi signaler om vendepunkter i industriaktiviteten om lag et halvår før aktiviteten faktisk snur. Det siste året har industribedriftene rapportert om lavere ordreinngang som trolig vil bidra til å dempe aktiviteten på kort sikt.

Industri: Konjunkturind. og produksjon

Nettobalanse. Pst. volumendring år/år (h.a.)

I løpet av uken publiseres også **konsumprisindeksen for desember for Sverige, Storbritannia og eurosonen**. Først ut er Sverige (mandag), mens Storbritannia og eurosonen følger etter på onsdag. I alle de tre økonomiene har inflasjonen avtatt betydelig det siste året. Likevel er prisveksten fortsatt høyere enn sentralbankenes inflasjonsmål på 2 prosent. I november var prisveksten i eurosonen 2,4 prosent år/år, i Storbritannia 3,9 prosent år/år, mens den i Sverige var 5,8 prosent år/år. I eurosonen og Storbritannia var kjerneinflasjonen, dvs. konsumprisene utenom volatile elementer som energi og enkelte matvarer, enda høyere enn hovedindeksen. Det peker i retning av et fortsatt høyt underliggende prispress i økonomiene. Ledigheten i eurosonen var også rekordlave 6,4 prosent i november. Det gir uttrykk for at arbeidsmarkedet er stramt, som i tur kan bidra til å holde lønns- og prispresset oppe. Utviklingen i prisveksten vil ha betydning for forventningene til når sentralbankene kan begynne å løse renteskruen. Markedet priser p.t. inn to rentekutt à 25bp fra Bank of England og Riksbanken innen sommeren, og tre kutt à 25bp fra ECB.

Kina legger frem BNP-tall for fjerde kvartal onsdag. De siste årene har vært turbulente for verdens nest største økonomi med bl.a. nedstengninger og eienomskrise. Det er ventet vekst på 5,3 prosent år/år i fjerde kvartal, som betyr at aktivitetsveksten ventes å ha tatt seg opp fra 3 prosent i 2022 til 5,3 prosent i 2023.

Bård Ola Tjønneland

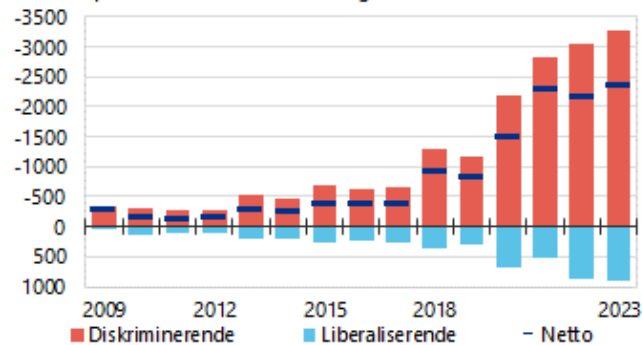
Ukens viktigste nøkkeltall		Sist	Nå
Man 0800	Sverige: Konsumprisindeks, des	5,8%	4,3%
Tirs 0800	Norge: BNP, nov	0,4%	
Ons 0300	Kina: BNP, Q4	4,9%	
Ons 0800	UK: Konsumprisindeks, des	3,9%	3,8%
Ons 1100	ØMU: Konsumprisindeks, des	2,9%	2,9%
Tor 0800	Norge: Byggeareal, des		
Tor 0800	Norge: Konjunkturbarometeret for industri og bergverk, Q4	-2,2	

Overskriften for World Economic Forums årsmøte i Davos er **Rebuildig trust**. Ett av fire hovedtemaer er hvordan man skal oppnå sikkerhet og samarbeid i en mer fragmentert verden. Temavalget er forståelig. Siden finanskrisen for 15 år siden har verden blitt mer polarisert, med økte spenninger og flere konflikter, og det har forverret seg betraktelig de siste årene. Dette var også tema for **mitt foredrag på NHOs årskonferanse** 9. januar, der jeg snakket om verdien av handel og konsekvensene av mer proteksjonisme. Plassen tillater ikke gjengivelse av foredraget her, men det kan sees [her](#), etter 4:05. (Det tar åtte minutter.)

Ifølge ferske tall fra [Global Trade Alert](#) **økte antallet innstrammende handelstiltak** også i fjor, for fjerde år på rad, og til et nytt rekordnivå, jf. figuren under.

Verden: Handelstiltak*

Antall implementerte handelstiltak årlig

Data per 10-1-24. Rapportings-lag justert. Cut-off er satt til 31. desember hvert år, dvs. at handelstiltak som er lagt til databasen etter cut-off-dato ikke er inkl. i datamaterialet.
Kilde: Global Trade Alert / NHO

Med proteksjonistiske tiltak forstås ofte tiltak som treffer handel direkte, som tollsatser, eksportsubsidier eller importrestriksjoner. Men brorparten av tiltakene i de rike landene tar form av **"næringspolitikk"**, altså ulike former for støtte til nasjonalt næringsliv. Dette dokumenteres godt i et ferskt arbeidsnotat fra IMF, [WP/24/1](#), som beskriver en ny database (*National Industrial Policy Observatory, NIPO*), og ser nærmere på disse tiltakene.

Målt med antall artikler i finanspressen, er **næringspolitikken på rask fremmarsj**. I fjor var det om lag ti ganger flere artikler som nevnte næringspolitikk enn på 1990-tallet. I notatet og databasen er næringspolitikk ethvert offentlig tiltak rettet mot å støtte spesifikke bedrifter, næringer eller aktiviteter for å oppnå økonomiske og ikke-økonomiske nasjonale mål, så som sosiale eller sikkerhets- eller miljømessige.

I NIPOs første år er over 2 500 næringspolitiske tiltak identifisert, hvorav 71% anses handelsvridende. En drøy tredel er begrunnet ut fra strategisk konkurransevne, 28% for å håndtere klimautfordringer og 15% for å redusere sårbarheten i forsyningskjedene. Ettersom databasen er ny, er omfattende analyser på dataene ikke mulig. Men forfatterne finner en positiv samvariasjon mellom næringspolitikk og lands komparative fortrinn,

som peker mot at støtte særlig gis til etablerte næringer, som på sin side kan avspeile at de står sterkere og dermed også har bedre muligheter for gjennomslag.

Forfatterne finner også stor samvariasjon mellom tiltak truffet i ett land, og etter noe tid, tiltak truffet på samme område i andre land, hvilket forfatterne kaller **"øye for øye-politikk"** (*tit-for-tat*). Basert på tall fra 2021-23 viser tabellen eksempelvis at når Kina introduserer et nytt subsidium på et produkt, er det 98% sannsynlighet for at EU innen to år har introdusert et subsidium på det samme produktet. Mao.: Økte handelsbarrierer møtes med økte handelsbarrierer, som på 1930-tallet.

Næringspolitisk øye for øye-dynamikk, etter to år. Pst.						
	Nytt subsidium			Ny importbegrensning		
	Kina	EU-27	USA	Kina	EU-27	USA
Kina	..	98	93	..	88	89
EU-27	74	..	79	29	..	57
USA	60	79	..	32	79	..

Kilde: IMF, WP/24/1

I tillegg finner forfatterne positiv samvariasjon mellom omfanget av næringspolitikk og nært forestående valg, stor eksportkonsentrasjon og tap av konkurransevne. Mange av forklaringsfaktorene er således ikke relatert til den vanligste *økonomiske* begrunnelsen for offentlig inngripen, nemlig markedssvikt.

Utviklingen bør uroe. Innenlands kan subsidier lede til feilallokering av ressurser og såkalt *rent seeking*, globalt kan det føre til spenninger, gjengjeldelse ("øye for øye") og lavere vekst. Siden 1945 har mye av den globale veksten vært drevet av stadig mer uhindret handel. Nå synes utviklingen å gå i motsatt retning.

Enkelte av konsekvensene av dette, er dekket i et annet arbeidsnotat fra IMF, [WP/23/270](#), som kom rett før jul. Basert på detaljerte handelstall for 185 land finner forfatterne at geopolitisk avstand (målt ved tilslutning til allianser) virker som en handelsbarriere, fordi man handler mer med politisk likere land, og derfor også at **geoøkonomisk fragmentering** fører til mindre handel og inntekter. De største tapene kommer for små land (som er mer avhengige av handel), land som har stor import av varer som er særlig sårbare for endringer i allianser, og for land som i mindre grad er alliert med noen av de større landene. I sum betyr dette at de største tapene kommer for fattigere land, altså de som også har dårligst evne til å bære eventuelle tap i inntekt.

Øystein Dørum

Område samfunnsøkonomi		
E-post	Ansvar	Mobil
oystein.dorum@nho.no	Sjeføkonom	907 88 762
eirik.ese@nho.no	Norsk økonomi	416 77 620
nina.lillelien@nho.no	Energi/klima	930 23 098
torill.lodemel@nho.no	Arbeidsmarked, lønn	924 25 850
hallvard.morck@nho.no	Norsk økonomi	970 75 067
victoria.sparrman@nho.no	Norsk økonomi, arb.marked	924 92 461
bard.ola.tjonneland@nho.no	Internasjonal økonomi	930 22 705